

Повар Олександра Леонідівна
студентка гр. ПОФГзм-11, ННІНОТ, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: к. е. н., доцент Сидорчук А. А.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ДІТЕЙ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Без перебільшення можемо стверджувати, що у сучасних реаліях фінансова грамотність стає невід'ємним атрибутом суспільного буття у всіх його сферах і проявах. І це цілком закономірно, адже без основ фінансової грамоти пересічним українцям нині досить складно обходитися у повсякденному житті. Тож не даремно однією із базових компетентностей школяра Нової української школи визнано підприємливість і фінансову грамотність. Відтак новий обов'язковий предмет із такою ж назвою уже включено до типових навчальних планів для учнів 5-9 класів, що, на наше тверде переконання, дасть можливість школярам: глибше зрозуміти сутність основних фінансових понять (таких як «заощадження», «депозит», «інвестиція», «кредит» тощо); освоїти практичні навички управління особистим бюджетом та особистими фінансами; навчитися адаптовуватися до нинішніх швидкоплинних змін, формувати необхідні лідерські якості та приймати зважені фінансові рішення.

Принагідно зазначимо, що «вітчизняна фінансова наука, на превеликий жаль, вивченню фінансів домогосподарств належної уваги не приділяє, хоча у зарубіжних країнах – це доволі розвинений і перспективний напрямок наукових та академічних досліджень» [1, с. 274]. Тому «формування нової економічної культури та нового економічного мислення, які передбачають належний рівень фінансової освіченості та фінансової грамотності громадян» [3, с. 17] є надзвичайно актуальним і важливим завданням сьогодення.

Насамперед хочемо акцентувати, що доволі хибною вважаємо думку окремих громадян щодо того, що фінансова тематика є надто далекою і складною для дітей. Адже не секрет, що у віці 6-8 років діти уже прекрасно розуміють, що гроші можна обміняти на якісь потрібні людині чи сім'ї речі; нерідко малеча отримує і свої перші «кишенькові» гроші та самостійно їх витрачає на певні цілі. Починаючи із 6-річного віку, дитині уже можна оформити банківську картку та розповісти, коли і яким чином вона зможе нею користуватися.

Тож помилково думати, що освоювати ази фінансової грамоти у початковій школі ще надто рано. Переконані, що розмовляти з дітьми про гроші, можливі способи їх заробляння, необхідність та форми заощаджень слід якомога раніше. Адже якщо суспільство дійсно піклується про успішне майбутнє підростаючого покоління, то формування фінансової культури і фінансової грамотності має стати невід'ємним елементом сучасного освітньо-виховного процесу.

У зазначеному контексті важливо акцентувати, що навчання дітей фінансовій грамотності має відповідати їхнім віковим особливостям. Скажімо,

для учнів початкових класів доцільно використовувати різного роду ігрові технології, зокрема настільні фінансові ігри (такі як «Мій перший мільйон», «Мій бюджет», «Малі підприємці» та інші) [2]. Для закріплення матеріалу досить корисно проводити уроки в місцях, де школярі зможуть застосувати набуті знання на практиці (наприклад, у супермаркеті, поштовому відділенні, банківській установі тощо).

З метою розвитку у дітей підприємницьких здібностей потрібно не лише навчати школярів можливостям заробляти кошти, але й формувати такі базові навички як: вміння чітко виражати і відстоювати власну думку, переконувати співрозмовника та викликати до себе прихильність тощо. Сприяти цьому можуть допомогти публічні виступи-презентації на різну тематику і цікаві дискусії з учителем та ровесниками.

Дуже важливо у процесі навчання фінансовій грамотності використовувати проектний підхід (скажімо, запропонувати учням здійснити детальний аналіз структури особистих витрат за тиждень) та розвивати критичне мислення, яке допоможе в майбутньому мінімізувати ризики потрапляння до різного роду шахрайських схем, які набули стрімкого поширення в сучасних умовах.

Слід наголосити, що, поряд із розвитком підприємливості, у нинішніх реаліях досить важливо стимулювати дітей до проявів доброчинності та активної громадянської позиції. До прикладу, можна разом із учнями обрати будь-яку благодійну ціль (допомога однокласнику у складній життєвій ситуації, людині пенсійного віку, притулку для тварин тощо) та організувати збір коштів (нехай і зовсім символічних), що навчить дітей не лише цінувати навіть дрібні монети, але й продемонструє важливість соціальної інклюзії у сучасному суспільстві.

Проте якими б важливими не були заходи, здійснювані у межах шкільної програми, все ж вважаємо, що важливу роль у формуванні фінансової культури і фінансової грамотності дитини відіграють і батьки, які мають бути прикладом для наслідування у цьому питанні. Адже дитина, безумовно, переймає звички своїх батьків, спостерігає, як вони витрачають кошти, чи заощаджують їх тощо.

Тож переконані, що ставлення дитини до грошей формується саме у сім'ї. Батьки не повинні боятися делегувати дитині право розпоряджатися грошима (спершу мінімальними кишеньковими, а потім і частково родинними), пам'ятаючи, що у виробленні навиків поводження з особистими фінансами потрібна практика і, що найголовніше, реальні (а не уявні) фінанси. Сучасні діти з якнаймолодшого віку мають долучатися до управління особистими (родинними) фінансами з тим, щоб у дорослому житті не мати проблем із невикладними кредитами чи кабальними боргами.

Насамкінець зазначимо, що Нова українська школа має стати тим середовищем, де не лише виховують свідомого громадянина та справжнього патріота, але й формують ініціативного лідера та креативного, відповідального інноватора. Адже, розвиваючи підприємницький хист та освоюючи ази фінансової грамоти, діти не просто вчать «рахувати гроші», але й формують у собі важливі риси та компетентності, серед яких: ощадливість, виваженість,

ініціативність, незалежність, вміння критично сприймати та аналізувати інформацію, бережливість, повага до праці інших людей тощо.

Відтак сучасна школа покликана допомагати учням здобувати знання у сфері фінансів відповідно до їхнього віку – від елементарних арифметичних операцій із грошима до розуміння складних відсотків, принципів функціонування банків, валютного ринку та інших важливих фінансових питань, які стосуються пересічних громадян.

Фінансова грамотність є однією із невід'ємних компонент фінансової інклюзії, оволодівши якою дитина буде здатна приймати усвідомлені рішення щодо будь-яких фінансових операцій, розуміючи при цьому усі їхні вигоди та ризики.

Список використаних джерел:

1. Кізима Т. О. Доходи домогосподарств: інтерпретація сутності та проблеми детінізації. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону* : наук. зб. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2009. Вип. V, Т. 1. С. 274–280.

2. Ребуха Л. З., Кізима Т. О., Письменний В. В. Значимість інтерактивних та практико-зорієнтованих ігор у процесі викладання фінансової грамотності в закладах освіти. *Ukrainian Journal of Education Studies and Information Technology*. 2020. Vol. 8. № 4. Р. 38-51. URL: https://www.researchgate.net/publication/348143253_The_importance_of_interactive_and_practically_oriented_games_in_the_process_of_financial_literacy_teaching_at_educational_institutions.

3. Юрій С. І., Кізима Т. О. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій. *Фінанси України*. 2012. № 2. С. 16-25. URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_12_02_016_uk.pdf.